

Захист прав дітей. Додаткові платежі у навчальних закладах.

У частині другій статті 78 Закону України “Про освіту” встановлено, що фінансування закладів, установ і організацій системи освіти здійснюється за рахунок коштів відповідних бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Цими іншими джерелами фінансування можуть бути спонсорські кошти батьків, які роблять це з доброї волі. Скажімо, якщо побачив оголошення у школі чи на сайті навчального закладу про те, що потрібні кошти на певні потреби, і вирішив перерахувати пожертву. Система, коли батьки приходять на збори і їм виставляють рахунок від 100 до 1000 грн, діяти не може.

Ще раз заважте, батьки здають гроші на потреби школи виключно добровільно!

Якщо ж школа все-таки звертається до батьків за фінансовою допомогою, то спочатку батьки мають дізнатися, скільки бюджетних коштів на школу виділено, куди вони пішли, і на що конкретно ще не вистачає.

Відповідно до Закону України “Про благодійну діяльність та благодійні організації” сфера освіти може належати до сфери благодійної діяльності. Стаття 6 даного Закону визначає, що благодійною пожертвою визнається безоплатна передача благодійником коштів, іншого майна, майнових прав у власність бенефіціарів для досягнення певних, наперед обумовлених цілей благодійної діяльності.

Договір про благодійну пожертву грошових цінностей не підлягає обов’язковому нотаріальному посвідченню.

Якщо у школі під примусом вимагають так звані добровільні внески, батькам слід об’єднатися, звернутися до місцевої влади, а якщо і це не подіє – до прокуратури міста з відповідною заявою, де слід вказати усі обставини справи.

Звинувачувати у шкільній корупції одну сторону як мінімум несправедливо: якщо збирання грошей на “ремонт і штори” – зазвичай ініціатива адміністрації школи, то подарунки і конверти “з вдячністю” вчителям на всі свята у році – звичка та ініціатива самих батьків.

Якщо Ваші права порушуються, звертайтеся до правопросвітницького проекту Міністерства юстиції України “Я МАЮ ПРАВО!”. Тут Вам не тільки нададуть інформацію щодо захисту порушених прав, але й допоможуть в отриманні послуг безкоштовного адвоката в суді.

Станіслав Куценко – очільник столичної юстиції

Особливості звернення до Європейського суду з прав людини.

Що таке Європейський суд з прав людини?

Європейський суд з прав людини – це міжнародний судовий орган, який покликаний перевіряти дотримання державами-членами Ради Європи прав та гарантій їх забезпечення, передбачених Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод. Дане завдання Суд виконує, розглядаючи скарги, подані громадянами або, в деяких випадках – державами.

Яка компетенція Суду?

Суд розглядає міждержавні заяви та індивідуальні звернення, а також наділений повноваженнями щодо надання консультативних висновків щодо тлумачення Конвенції та протоколів до неї. Індивідуальні заяви можуть подаватися будь-якою особою, групами осіб, юридичними особами або неурядовими організаціями, які вважають, що їхні права чи свободи, гарантовані Конвенцією, було порушено державою.

Під час розгляду звернень Суд вирішує питання про те, чи справді держава в особі її органів влади або посадових осіб допустила порушення взятих на себе зобов'язань в межах Конвенції та протоколів до неї. За умови визнання факту порушення Суд застосовує до держави відповідні санкції.

Зверніть увагу: Європейський суд з прав людини розглядає заяви щодо порушень лише тих прав та свобод, що гарантовані Європейською конвенцією про захист прав людини.

Яких умов необхідно дотриматися при поданні заяви до Європейського суду з прав людини?

Звернення за захистом своїх прав до Європейського суду з прав людини можливе за умов: якщо особою вичерпано усі доступні ефективні національні засоби юридичного захисту; якщо не пропущений строк звернення до Суду (строк звернення - протягом шести місяців з дня ухвалення остаточного рішення національного суду, яке не підлягає оскарженню); якщо справа ще не розглядалася Судом з тих самих підстав і не використано іншого міжнародного механізму захисту права.

Зверніть увагу: Ви маєте лише шість місяців від дати прийняття остаточного рішення на національному рівні, впродовж яких можете подати заяву до Суду.

Використання усіх доступних ефективних національних засобів юридичного захисту є обов'язковою передумовою для звернення до Суду.

Так, Ви маєте використати всі засоби правового захисту в державі, якої стосується заява, які могли б виправити ситуацію, про яку Ви скаржитеся. Свідченням того, що використано усі наявні засоби національного захисту, є оскарження судового рішення до суду касаційної інстанції та одержання рішення цього суду.

Згідно з практикою Європейського суду з прав людини, не вважаються засобами юридичного захисту, які необхідно обов'язково використати перед зверненням до Суду, несудові процедури, зокрема звернення до парламенту, президента, уряду, міністрів, прокуратури або Уповноваженого з прав людини.

Як можна звернутися до Європейського суду з прав людини, якщо особа вважає себе потерпілою від порушення Конвенції?

Звернутись до Суду можна або звичайним листом, в якому необхідно чітко викласти суть скарги (в такому разі Вам буде надіслано формуляр заяви, який потрібно заповнити), або одразу надіслати

заповнений формуляр заяви, який можна знайти на офіційному сайті Суду. Лист і/або заповнений формуляр заяви потрібно надіслати за адресою:

The Registrar

European Court of Human Rights

Council of Europe

F-67075 Strasbourg Cedex

France

Перш ніж заповнювати формуляр заяви, потрібно уважно ознайомитись із *Нотаткою для заповнення формуляру заяви*, яку можна знайти на офіційному сайті Суду (www.echr.coe.int/applicants). Писати до Суду можна однією з офіційних мов будь-якої з держав, що ратифікували Конвенцію.

Які основні особливості процедури розгляду заяв у Суді?

1. Процедура розгляду – письмова.
2. Розгляд заяв – безкоштовний.

Яка процедура розгляду заяв?

Кожна належно оформлена заява, яка надходить до Суду, оцінюється на предмет її прийнятності до розгляду. Якщо заяву попередньо було визнано прийнятною, Суд повідомляє державу-відповідача про подання заяви і просить надати позицію Уряду щодо викладених у заяві обставин. За результатами розгляду справи по суті Суд або встановлює відсутність порушення державою-відповідачем порушення Конвенції та протоколів до неї, або визнає порушення державою-відповідачем положень Конвенції і протоколів до неї.

Одразу після ухвалення рішення, палата надсилає його сторонам із роз'ясненням права на оскарження.

Кожна сторона у разі незгоди з рішенням палати може оскаржити його протягом трьох місяців до Великої палати.

Зверніть увагу: у зв'язку з великим навантаженням, іноді розгляд заяви може починатися лише через рік після її надходження.

Як виконується рішення Суду?

Рішення Суду підлягає виконанню з дня, коли воно набуває статусу остаточного. Відповідно до Конвенції, кожна держава-учасниця визнає юрисдикцію Суду і зобов'язується виконувати його остаточні рішення у справах, у яких вона є стороною. Порядок виконання рішень Суду в Україні визначається Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». Виконання рішення Суду може полягати у трьох аспектах: виплаті відшкодування, вжитті додаткових заходів індивідуального характеру, а також заходів загального характеру, спрямованих на попередження випадків аналогічних порушень у майбутньому.

Контроль за належним виконанням рішень Європейського суду з прав людини здійснює Комітет міністрів Ради Європи.

*Сектор з питань забезпечення діяльності
Уповноваженого у справах Європейського
суду з прав людини ГТУЮ у м. Києві*

ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ РЕЧОВИХ ПРАВ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО, ЩО ОТРИМАНО У СПАДЩИНУ

Після набрання чинності змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» суб'єкти державної реєстрації із листопада 2016 року, крім іншого, наділені також повноваженнями здійснювати державну реєстрацію права власності на нерухоме майно за померлою особою – спадкодавцем.

На сьогодні існує значна кількість нерухомого майна, відомості про яке не зареєстровані в установленому законодавством порядку. Відповідно при видачі свідоцтва про право на спадщину постає питання, що робити нотаріусу, якщо право власності на спадкове майно не зареєстроване в Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, але є таким, що потребує обов'язкової державної реєстрації.

За загальним визначенням відповідно до статті 1216 Цивільного кодексу України спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Спадкове правонаступництво виникає після смерті особи, яку називають спадкодавцем, і встановлюється на користь спадкоємця.

Засвідченням факту переходу прав та обов'язків спадкодавця до спадкоємців є свідоцтво про право на спадщину, що видається нотаріусом або уповноваженою на це посадовою особою органу місцевого самоврядування. Юридичне значення свідоцтва про право на спадщину та процесуального порядку його видачі полягає у тому, що воно є свідченням законності переходу права власності на майно від спадкодавця до спадкоємців, а також підставою для закріплення цього права за останніми відповідно до вимог чинного законодавства.

Відповідно до частини першої статті 1297 Цивільного кодексу України спадкоємець, який прийняв спадщину, у складі якої є нерухоме майно, зобов'язаний звернутися до нотаріуса або в сільських населених пунктах – до уповноваженої на це посадової особи відповідного органу місцевого самоврядування за видачею йому свідоцтва про право на спадщину на нерухоме майно.

Видача свідоцтва про право на спадщину є лише підставою для закріплення права власності на нерухоме майно та свідчить про законність набуття такого майна. Під час видачі свідоцтва про право на спадщину на нерухоме майно відбувається прийняття речових прав на таке майно, проте остаточний перехід права власності та його належне закріплення відбувається лише після державної реєстрації такого права.

Так, відповідно до статті 182 Цивільного кодексу України право власності та інші речові права на нерухомі речі, обтяження цих прав, їх виникнення, перехід і припинення підлягають державній реєстрації. У даному випадку видача свідоцтва про право на спадщину є фактом переходу права власності на нерухоме майно від спадкодавця до спадкоємця. Проте лише після державної реєстрації переходу права власності на нерухоме майно воно вважається таким, що офіційно визнане та підтверджене державою, згідно з частиною першою статті 2 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень».

Статтею 68 Закону України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-ХІІ визначено, що видача свідоцтва про право на спадщину на майно, право власності на яке підлягає державній реєстрації, проводиться нотаріусом після подання документів, що посвідчують право власності спадкодавця на таке майно.

Проте, якщо речові права на нерухоме майно виникли у спадкодавця до 01 січня 2013 року та не були внесені до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно на момент видачі свідоцтва про право на спадщину, права на таке майно підлягають державній реєстрації спочатку на спадкодавця, а вже потім на спадкоємця.

Зараз Порядок державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.12.2015 № 1127, а саме пункт 6б визначає, що для державної реєстрації права власності на підставі заяви спадкоємця подаються:

- документи, необхідні для відповідної реєстрації, передбачені статтею 27 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та цим Порядком, що підтверджують набуття спадкодавцем права власності на нерухоме майно;
- витяг із Спадкового реєстру про наявність заведеної спадкової справи, виданий нотаріусом чи уповноваженою на це посадовою особою органу місцевого самоврядування, якими заведено відповідну спадкову справу (функціонування Спадкового реєстру, порядок внесення відомостей до нього та порядок отримання інформації з реєстру врегульовано Положенням про Спадковий реєстр, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 17.10.2000 року №51/5, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 07.04.2005 року за №373/10653;
- документ, що містить відомості про склад спадкоємців, виданий нотаріусом чи уповноваженою на це посадовою особою органу місцевого самоврядування, якими заведено відповідну спадкову справу. Даний документ складається у письмовій формі на підставі відомостей спадкової справи. Документ повинен містити відомості про спадкоємця, його ідентифікаційні дані, відомості про кількісний склад спадкоємців та обов'язково повинен скріплюватися підписом та печаткою особи, яка видала документ.

Отже, якщо нерухоме майно входить до складу спадщини, а право власності на нього було набуто спадкодавцем за життя, але не було зареєстроване належним чином, відповідна реєстрація у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно здійснюється суб'єктами державної реєстрації за заявою спадкоємця. Така реєстрація відбувається перед видачею свідоцтва про право на спадщину.

Управління державної реєстрації
ГТУЮ у місті Києві

Деякі питання здійснення систематизації законодавства, проблеми та можливі шляхи їх вирішення.

Як відомо, систематизація законодавства – засіб реформування, упорядкування законодавства, зведення його до певної внутрішньоузгодженої системи. За допомогою систематизації законодавства усуваються недоліки, повтори, застарілі норми тощо. Це процес зведення актів законодавства до єдності шляхом внутрішньої та зовнішньої обробки їх змісту.

На сьогодні є багато різноманітних нормативно-правових актів, до яких постійно вносяться зміни та доповнення, що зумовлює необхідність проведення системної роботи у плані їх узгодження та приведення у відповідність.

При цьому варто зауважити, що сьогодні основна увага здебільшого повернута до питань вдосконалення загальнонаціонального законодавства. У той же час, до такої значної складової в системі нормативно-правових актів, як регіональне законодавство, зокрема у плані своєчасної та належної їх систематизації, достатньої уваги не приділяється.

У зв'язку з цим варто зазначити, що пересічні українці значною мірою при вирішенні своїх повсякденних життєвих питань керуються конкретними нормами саме регіонального законодавства (наприклад, здійснення оплати за житлово-комунальні послуги, влаштування дітей до закладів дошкільної освіти, отримання медичних послуг тощо).

Успішному вирішенню питань систематизації законодавства на регіональному рівні сприяло б належне врегулювання безпосередньо на законодавчому рівні питань щодо нормативно-правових актів.

Так, відповідно до норм Конституції України на законодавчому рівні давно мало б бути врегульовано чимало питань.

Зокрема, відповідно до статті 57 Конституції України на рівні закону мали б бути врегульовані питання щодо доведення до відома населення нормативно-правових актів, що визначають права і обов'язки громадян.

У свою чергу, відповідно до статті 117 Конституції України законодавцем мали бути врегульовані питання щодо порядку реєстрації нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

Проте, дотепер необхідних законів не прийнято, відповідні питання у деякій мірі врегульовані лише на рівні підзаконних або відомчих актів.

Потребує також врегулювання питання щодо прийняття рішень нормативного характеру органами місцевого самоврядування, встановлення єдиних підходів у питанні нормопроєктувальної техніки, яке дотепер здебільшого ґрунтується на усталеній практиці нормотворення.

Стосовно питань здійснення систематизації законодавства, варто зазначити, що вони також потребують належного унормування.

На даний час окремі завдання із здійснення систематизації законодавства юридичною службою міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади та їх територіальних органів, місцевих державних адміністрацій, а також державного підприємства, установи та організації визначено лише нормами Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1040 (далі – Загальне положення).

Відповідно до Загального положення юридична служба міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади та їх територіальних органів, місцевих державних адміністрацій веде облік актів законодавства і міжнародних договорів України, забезпечує підтримання їх у контрольному стані та зберігання (підпункт 18 пункту 10), збирає інформацію про офіційне оприлюднення актів законодавства в друкованих виданнях (підпункт 19 пункту 10), а також переглядає разом із структурними підрозділами органу виконавчої влади нормативно-правові акти та інші документи з питань, що належать до його компетенції, з метою приведення їх у відповідність із законодавством (підпункт 5 пункту 10 Загального положення).

Водночас, форм ведення обліку актів законодавства і міжнародних договорів України, а також способів забезпечення підтримання їх у контрольному стані та зберігання законодавством не визначено.

Окремі фрагментарні згадки про форми ведення такого обліку, а також підтримання у контрольному стані актів законодавства і міжнародних договорів України містяться лише у Примірній програмі проведення перевірок стану правової роботи та систематизації законодавства в міністерствах, інших органах виконавчої влади, на державних підприємствах, в установах, організаціях та державних господарських об'єднаннях, затвердженій наказом Міністерства юстиції України від 11.03.2013 № 403/5.

Таким чином, на сьогодні немає чіткого законодавчого визначення порядку щодо обліку актів законодавства і міжнародних договорів України, підтримання їх у контрольному стані та зберігання, а також збирання інформації про їх офіційне оприлюднення.

Стосовно термінів перегляду власних актів з метою їх приведення у відповідність із законодавством, що динамічно змінюється, у чинних на сьогодні законодавчих актах взагалі не згадується.

Відсутність чітко встановлених законодавством способів забезпечення обліку і підтримання у контрольному стані та зберігання актів законодавства і міжнародних договорів України призводить на практиці ведення юридичною службою скоріше часткового, не системного моніторингу актів законодавства, зведення в окремих випадках усієї роботи із систематизації законодавства лише до перегляду змін в інформаційно-правових системах (наприклад, «ЛІГИ:ЗАКОН»), до несвоєчасного внесення змін до власних нормативно-правових актів.

Наприклад, статтю 20 Закону України від 10.12.2015 № 889-VIII «Про державну службу» було визначено кваліфікаційні вимоги до осіб, які претендують на вступ на державну службу (закон набрав чинності з 1 травня 2016 року). У контексті цього відповідні зміни у Загальному положенні у частині кваліфікаційних вимог до спеціалістів юридичної служби органу

виконавчої влади були внесені Кабінетом Міністрів України тільки 22.09.2016, зокрема постановою № 670 «Про внесення змін до Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації».

Приведення ж у відповідність із названим Законом місцевих актів тривало аж до 2018 року.

Такий стан є неприпустимим та зумовлює привернення уваги до здійснення належного виконання юридичними службами вимог підпункту 5 пункту 10 Загального положення, відповідно до якого має здійснюватись перегляд разом із структурними підрозділами органу виконавчої влади нормативно-правових актів та інших документів з питань, що належать до його компетенції, з метою приведення їх у відповідність із законодавством.

З урахуванням постійних змін до актів законодавства України та проведення адміністративної реформи, важливим завданням для юридичних служб є забезпечення системної роботи щодо перегляду та приведення у відповідність власних нормативно-правових актів.

Небхідно зазначити також, що питання забезпечення державних органів, підприємств, установ, організацій офіційними виданнями Міністерства юстиції України також потребує належного нормативно-правового врегулювання.

Отже, сподіваємось на привернення уваги до цих питань наших законотворців.

До їх нормативно-правового вирішення пропонуємо юридичним службам місцевих органів влади, державних підприємств, установ та організацій взяти за основу практику, відповідно до якої: за відслідковуваною інформацією щодо прийняття нових, внесення змін до чинних актів законодавства чи реорганізації державних органів - юридична служба аналізує прийнятий акт та за необхідності складає план перегляду власних нормативно-правових актів, погоджує його з керівником установи та доводить його до відома відповідних структурних підрозділів.

Важливим вбачається також визначення конкретних строків та встановлення контролю за реалізацією структурними підрозділами визначених заходів.

Запровадження юридичними службами такої практики дозволить підтримувати регіональне законодавство в актуальному стані.

Головний спеціаліст відділу систематизації
законодавства, правової роботи
та правової освіти Управління реєстрації
нормативно-правових актів, правової
роботи та правової освіти

І. С. Заграй

Деякі питання виконання заповіту

Відповідно до статті 1286 Цивільного кодексу України заповідач має право призначити виконавця заповіту, тобто особу, яка повинна буде забезпечити виконання спадкоємцями дій, до яких вони були зобов'язані заповітом.

До повноважень виконавця заповіту належить вжиття заходів щодо охорони спадкового майна, щодо повідомлення спадкоємців, відказоодержувачів, кредиторів про відкриття спадщини; вимагання від боржників спадкодавця виконання ними своїх зобов'язань; управління спадщиною; забезпечення одержання кожним із спадкоємців частки спадщини, яка визначена у заповіті; забезпечення одержання частки у спадщині особами, які мають право на обов'язкову частку у спадщині.

Виконавцем заповіту може бути фізична особа з повною цивільною дієздатністю або юридична особа. Якщо заповіт складено на користь кількох осіб, виконання заповіту може бути доручено будь-кому з них. У випадку, якщо заповіт складено на користь однієї особи, виконання заповіту може бути покладено на сторонню особу, яка не є спадкоємцем за заповітом.

Одним із способів призначення виконавця заповіту є призначення за ініціативою спадкоємців. Вони мають право пред'явити позов про усунення виконавця заповіту, призначеного заповідачем, від виконання ним своїх повноважень, якщо він не може забезпечити виконання волі заповідача. Спадкоємці мають право обрати виконавця з числа спадкоємців або призначити виконавцем заповіту іншу особу, у випадку якщо заповідач не призначив виконавця заповіту або якщо особа, яка була ним призначена, відмовилася від виконання заповіту чи була усунена від виконання заповіту. Якщо спадкоємці не можуть досягти згоди щодо призначення виконавця заповіту, він на вимогу одного із них може бути призначений судом.

Виконавець заповіту може бути призначений нотаріусом за місцем відкриття спадщини, якщо заповідач не призначив виконавця заповіту або якщо виконавець відмовився від виконання заповіту чи був усунений від його виконання і якщо цього потребують інтереси спадкоємців.

Особа призначається виконавцем заповіту з її згоди. Така згода вимагується нотаріусом і може бути оформлена як самостійна заява, що додається до заповіту, чи міститься на самому заповіті.

Згода бути виконавцем заповіту від особи, яку призначає виконавцем заповідач, може бути отримана за життя спадкодавця або після відкриття спадщини.

Виконавець заповіту має право на плату за виконання своїх повноважень. Заповідачем може бути визначене майно (в натурі або грошах), яке отримає при цьому виконавець.

Якщо дії виконавця заповіту порушують інтереси спадкоємців або не відповідають нормам чинного законодавства, спадкоємці, їх представники, а також органи опіки та піклування мають право оскаржити до суду дії виконавця. До вимог про визнання неправомірними дій виконання заповіту застосовується позовна давність в один рік.

З метою захисту інтересів спадкоємців від можливих неправомірних дій виконавця та неухильного виконання волі спадкодавця спадкоємці мають право контролювати виконання заповіту. Виконавець заповіту подає спадкоємцям звіт про виконання заповіту по закінченню своїх повноважень, які тривають до повного здійснення волі спадкодавця, яка виражена в заповіті.

Нотаріус за місцем відкриття спадщини видає виконавцю заповіту відповідний документ, що підтверджує його повноваження. Таким документом є Свідоцтво, яке посвідчує повноваження виконавця заповіту. Зазначене свідоцтво видається нотаріусом відповідно до форми № 20 додатку 25 до Правил ведення нотаріального діловодства, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 22.12.2010 № 3253/5. У тексті свідоцтва

обов'язково зазначаються відомості про виконавця заповіту, його повноваження та підстави їх виникнення з посиланням на заповіт і дату відкриття спадщини.

Після припинення покладених на нього функцій виконавець заповіту повертає нотаріусу документ, що посвідчував його повноваження. У разі неповернення виконавцем заповіту документа, який засвідчував його повноваження, спадкоємці мають право витребувати документ, а також вимагати відшкодування завданих їм збитків.

Після повернення відповідного свідоцтва нотаріус робить відмітку про припинення дії повноважень виконавця на повернутому виконавцем примірнику та на примірнику свідоцтва, що зберігається у його справах, а також відмітку в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій та у книзі обліку та реєстрації спадкових справ. При цьому примірник свідоцтва, що був повернутий виконавцем заповіту, підшивається в спадкову справу.

Начальник відділу аналітично-методичного
забезпечення діяльності нотаріату
Управління з питань нотаріату

В. І. Нестеренко

Для тих, хто бажає розвиватися, або як стати арбітражним керуючим

Відповідно до статті 1 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі Закон) арбітражний керуючий - фізична особа, призначена господарським судом у встановленому порядку в справі про банкрутство як розпорядник майна, керуючий санацією або ліквідатор з числа осіб, які отримали відповідне свідоцтво і внесені до Єдиного реєстру арбітражних керуючих (розпорядників майна, керуючих санацією, ліквідаторів) України.

Для того, щоб отримати свідоцтво арбітражного керуючого, потрібно:

- 1) бути громадянином України;
- 2) мати повну юридичну або економічну освіту;
- 3) стаж роботи за фахом не менше трьох років або рік на керівних посадах після отримання повної вищої освіти;
- 4) пройти стажування протягом шести місяців у порядку встановленому державним органом з питань банкрутства;
- 5) володіти державною мовою;
- 6) скласти екзаменаційний іспит.

Згідно з частиною другою статті 97 Закону арбітражним керуючим не може бути особа:

- 1) яка визнана судом обмежено дієздатною або недієздатною;
- 2) яка має судимість за вчинення корисливих злочинів;
- 3) яка не здатна виконувати обов'язки арбітражного керуючого за станом здоров'я;
- 4) якій заборонено обіймати керівні посади;
- 5) якій відмовлено в наданні допуску до державної таємниці або скасовано раніше наданий допуск за порушення законодавства у сфері охорони державної таємниці, якщо такий допуск є необхідним для виконання обов'язків, визначених цим Законом, у разі якщо з часу такої відмови або скасування пройшло менше року.

Варто зазначити також, що для здійснення діяльності на підприємствах, діяльність яких пов'язана з державною таємницею, арбітражний керуючий повинен мати (отримати) допуск до державної таємниці.

Підготовка осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого, складається з двох етапів: перший - навчання; другий - стажування осіб, які мають намір здійснювати таку діяльність.

Навчання осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого, полягає у проведенні навчальними закладами чи установами (уповноваженими на таке навчання), навчальних курсів з подальшою видачею сертифіката про проходження навчання у сфері відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом. Строк дії такого сертифіката 2 роки.

Подальше стажування осіб, які мають намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого, проводиться з метою набуття практичних навичок у сфері відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом.

Для проходження стажування необхідно звернутись до Головного територіального управління юстиції за місцем реєстрації місця проживання або місця

перебування із заявою про надання інформації про кандидатури керівників стажування. До такої заяви потрібно додати:

- 1) копію паспорта громадянина України (першої, другої сторінок паспорта громадянина України і сторінки, на якій розміщено штамп про реєстрацію місця проживання (перебування) фізичної особи);
- 2) копію диплома про вищу юридичну або економічну освіту;
- 3) копія сертифіката про проходження навчання у сфері відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом.

На підставі поданих документів уповноваженою посадовою особою Головного територіального управління юстиції формується особова справа стажиста.

Особова справа стажиста містить усі документи, що стосуються проходження стажування стажистом, та зберігається в Головному територіальному управлінні юстиції.

Для вибору стажистом керівника стажування з переліку арбітражних керуючих, Головним територіальним управлінням юстиції надається інформація про кандидатури керівників стажування у письмовій формі.

Крім того, за певних умов Головне територіальне управління юстиції може визначити керівника стажування і самостійно, зокрема у випадку якщо зазначені у переліку арбітражні керуючі відмовляться взяти участь в стажуванні претендента.

Під час стажування керівник стажування залучає стажиста до заходів щодо відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом не менше ніж у 3 справах.

У разі неможливості виконання своїх обов'язків керівником стажування (за станом здоров'я, у разі анулювання свідоцтва про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора тощо)) стажист звертається в Головне територіальне управління юстиції для визначення іншого керівника стажування. Строк стажування у цьому випадку не переривається.

Після завершення стажування керівник стажування складає у двох примірниках відгук про проходження стажування особою, яка має намір здійснювати діяльність арбітражного керуючого, один з яких надається стажисту, другий направляється до Кваліфікаційної комісії арбітражних для вирішення питання про допуск до складення кваліфікаційного іспиту.

У разі успішного складання іспиту Державний орган з питань банкрутства видає свідоцтво про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого і вносить запис до Єдиного реєстру арбітражних керуючих України. Свідоцтво про право на здійснення діяльності арбітражного керуючого видається без обмеження строку дії.

Після отримання свідоцтва арбітражний керуючий повинен неухильно дотримуватись та виконувати покладені на нього права і обов'язки та постійно працювати над підвищенням свого професійного рівня і один раз на два роки підвищувати кваліфікацію. Систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації організовує державний орган з питань банкрутства.

Головний спеціаліст відділу з
питань банкрутства Головного
територіального управління
юстиції у місті Києві
Чернецький С.С.

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА ЗАХИСТ В СУДОВОМУ ПОРЯДКУ

«Я МАЮ ПРАВО...» - закарбувалося у свідомості кожного з нас.

«Наші права обов'язково будуть захищені та поновлені у разі їх порушення» - переконані ми.

«Я відстою свої права та законні інтереси» - думає пересічний громадянин.

Однак, куди бігти, до кого звертатися і з чого починати? Чудово, якщо ми можемо захистити свої права та інтереси в позасудовому порядку, скориставшись своїми «ораторськими» здібностями та мінімальним рівнем знань законодавства. Однак, інколи такий варіант дій не дає бажаного результату або взагалі є неможливий. Тому пропонуємо невеличку інструкцію із захисту прав в судовому порядку.

Однією із найважливіших гарантій забезпечення захисту прав та свобод особи є закріплення права на судовий захист безпосередньо в Основному законі України. Відповідно до ст. 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Тобто, суд не може відмовити у правосудді, якщо громадянин України, іноземець чи особа без громадянства вважають, що їх права і свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод. Відмова суду у прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до вимог законодавства, є порушенням права на судовий захист, яке згідно зі статтею 64 Конституції України не може бути обмежене.

Відповідно до статті 17 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», система судоустрою України складається з місцевих судів, апеляційних судів та Верховного Суду.

Для розгляду окремих категорій справ відповідно до цього Закону в системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди.

Якщо особа пройшла всі судові інстанції в Україні, однак вважає (і для цього є законні підстави), що її права все ж залишилися належним чином незахищені чи порушені, особа може звернутися до Європейського суду з прав людини.

Суди спеціалізуються на розгляді цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних справ. Наприклад, якщо спір виник із цивільних або ж з житлових, земельних, сімейних, трудових відносин - то слід звертатися до місцевого суду.

До адміністративного суду має право звернутися кожна особа, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або інтереси. Тобто, адміністративний спір – це публічно-правовий спір, у якому хоча б однією зі сторін є орган виконавчої влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа або інший суб'єкт, який здійснює владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень.

Якщо ж в процесі здійснення особою господарської діяльності, при укладанні, зміні, розірванні і виконанні господарських договорів, у тому числі щодо приватизації майна, чи з інших підстав виник господарський спір – слід звертатися до господарського суду.

Якщо ж особа вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні у справі закон України (його окремі положення) суперечить Конституції України, вона може звернутися з відповідною конституційною скаргою до Конституційного Суду України.

Порядок звернення до судових органів визначається: Цивільним процесуальним кодексом України, Кримінальним процесуальним кодексом України, Кодексом адміністративного судочинства України, Господарським процесуальним кодексом України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

Прикро, що в Україні значна кількість порушених прав так і не відновлюються через елементарну необізнаність громадян з тим, що для цього потрібно робити. А насправді все не так складно як здається. Потрібно лише дізнатись про те, до якого суду треба звертатись і подати до нього позовну заяву. Далі йде стадія судового розгляду справи, яка й буде вирішувати суть суперечки. Результат розгляду справи багато в чому залежить від правильності складення позовної заяви і доказів, які надані для її підтвердження. Тому, саме на написання позовної заяви слід звертати особливу увагу при зверненні до суду.

Варто зайвий раз привернути увагу на той факт, що з 30.06.2016 року набрали чинності зміни до Конституції України. Основним завданням цих змін є вдосконалення конституційних основ правосуддя для практичної реалізації принципу верховенства права і забезпечення кожному права на справедливий судовий розгляд справи незалежним і безстороннім судом. Дані зміни особливо вплинули на інститут представництва особи та органів державної влади. Відповідно до п. 11 ч. 16-1 Перехідних положень Конституції України, з дня набрання чинності Законом_України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)": представництво відповідно до пункту 3 частини першої статті 131-¹ та статті 131-² цієї Конституції виключно прокурорами або адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 1 січня 2017 року; у судах апеляційної інстанції - з 1 січня 2018 року; у судах першої інстанції - з 1 січня 2019 року. Аналогічні зміни були внесені і в процесуальне законодавство України.

Отже, в більшості випадків для здійснення представництва інтересів в судах України з 1 січня 2019 року слід скористатися послугами адвоката. Відповідно до ст. 59 Конституції України кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Отже, для складання позовної заяви, участі в судовому процесі слід скористатися послугами системи безоплатної правової допомоги або послугами приватного адвоката. Право на безоплатну правову допомогу - гарантована Конституцією України можливість громадянина України, іноземця чи особи без громадянства, у тому числі біженця чи особи, яка потребує додаткового захисту, отримати в повному обсязі безоплатну первинну правову допомогу, а також можливість певної категорії осіб отримати безоплатну вторинну правову допомогу у випадках, передбачених Законом України «Про безоплатну правову допомогу».

Відповідно до ст. 7 цього Закону безоплатна первинна правова допомога включає такі види правових послуг як надання правової інформації, надання консультацій і роз'яснень з правових питань, складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру, надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації).

У свою чергу, безоплатна вторинна правова допомога - вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя. Вона включає такі види правових послуг як захист, здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами, складення документів процесуального характеру.

Насамкінець, варто наголосити, що ефективна організація діяльності судової влади є не лише необхідною умовою існування демократичної правової держави, а й запорукою її поступу.

Судовому захисту підлягають всі без винятків права і свободи. Звертатись до суду не так складно і безнадійно, як це іноді здається. І в багатьох випадках це можна зробити власними зусиллями. Та все ж, якщо справа є складною і розібратись в ній до кінця не так просто, слід звернутись за допомогою до юриста. Після консультації особа буде знати напевно чи варто судитися, чи можливо є інші варіанти вирішення проблеми.

Статтю підготувала:
головний спеціаліст відділу
представництва інтересів держави в
судах України Управління судової
роботи та міжнародного
співробітництва Головного
територіального управління юстиції у
місті Києві, к.ю.н.
Кривов'яз О. В.

Питання доступу до публічної інформації

Відповідно до Закону України «Про доступ до публічної інформації» публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації визначених законом.

Публічна інформація є відкритою, крім випадків, встановлених законом.

До розпорядників інформації законодавець відносить суб'єктів владних повноважень: органи державної влади, місцевого самоврядування, юридичні особи, що фінансуються з державного бюджету, місцевого бюджету стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів; а також осіб, якщо вони виконують делеговані повноваження згідно із законом чи договором, суб'єкти господарювання, які займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами.

Метою цього Закону є забезпечення прозорості та відкритості суб'єктів владних повноважень і створення механізмів реалізації **права кожного** на доступ до публічної інформації.

Особа не повинна пояснювати причину свого запиту на отримання інформації.

Запити можуть подаватися в усній, письмовій чи іншій формі (поштою, факсом, телефоном, електронною поштою) на **вибір** запитувача. Форма запиту – довільна, натомість він повинен містити:

ім'я (найменування) запитувача, поштову адресу або адресу електронної пошти, а також номер засобу зв'язку, якщо такий є;

загальний опис інформації або вид, назву, реквізити чи зміст документа, щодо якого зроблено запит, якщо запитувачу це відомо;

підпис і дату за умови подання запиту в письмовій формі.

На офіційних веб-сторінках органів влади у розділах «Доступ до публічної інформації» можна знайти зразок форми для подання запиту на отримання публічної інформації. При цьому варто зазначити, що на даний час дедалі більше органів та установ передбачають можливість подання запиту в електронному вигляді на електронну пошту.

Отримати інформацію на свій запит особа має право не пізніше п'яти робочих днів. У разі якщо запит стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, щодо стану довкілля, аварій, катастроф та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статися відповідь має бути надана не пізніше 48 годин з дня отримання запиту.

Якщо запит стосується надання великого обсягу інформації – строк розгляду запиту може бути продовжено до 20 робочих днів з обґрунтуванням такого продовження.

Розпорядник інформації має право відмовити в задоволенні запиту у таких випадках:

1) розпорядник інформації не володіє і не зобов'язаний відповідно до його компетенції, передбаченої законодавством, володіти інформацією, щодо якої зроблено запит;

2) інформація, що запитується, належить до категорії інформації з обмеженим доступом;

3) не дотримано вимог до запиту на інформацію, передбачених частиною п'ятою статті 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

Розпорядник інформації, який не володіє запитуваною інформацією, але якому за статусом або характером діяльності відомо або повинно бути відомо, хто нею володіє, зобов'язаний направити цей запит належному розпоряднику з одночасним повідомленням про це запитувача. У такому разі відлік строку розгляду запиту на інформацію починається з дня отримання запиту належним розпорядником.

Відмова у задоволенні запиту на інформацію надається у письмовій формі.

ВАЖЛИВО!

Якщо розпорядник інформації відповідає, що запитувана інформація може бути одержана запитувачем із загальнодоступних джерел, або надає відповідь не по суті запиту – це **неправомірна відмова** у наданні інформації.

Право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації

Рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації можуть бути оскаржені до керівника розпорядника, вищого органу або суду.

Запитувач має право оскаржити:

1) відмову в задоволенні запиту на інформацію;

2) відстрочку задоволення запиту на інформацію;

3) ненадання відповіді на запит на інформацію;

4) надання недостовірної або неповної інформації;

5) несвоєчасне надання інформації;

6) невиконання розпорядниками обов'язку оприлюднювати інформацію відповідно до статті 15 вищеназваного Закону;

7) інші рішення, дії чи бездіяльність розпорядників інформації, що порушили законні права та інтереси запитувача.

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності розпорядників інформації до суду здійснюється відповідно до Кодексу адміністративного судочинства України.

Підготовка до тестування – запорука успішного проходження конкурсу

Статтею 22 Закону України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII (із змінами) передбачено, що конкурс на зайняття вакантної посади державної служби проводиться відповідно до Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, що затверджується Кабінетом Міністрів України. Такий Порядок затверджено постановою Уряду від 25 березня 2016 р. № 246.

Одним з етапів конкурсу є проведення комп'ютерного тестування на знання законодавства. Тестове завдання містить 40 питань, кожне з яких передбачає чотири варіанти відповіді, один з яких є правильним. Загальний час для проведення комп'ютерного тестування становить 40 хвилин.

Відповідно до названого Порядку для різних категорій посад державної служби існують різні співвідношення балів і правильних відповідей. Для успішного складання тестів потрібно правильно відповісти на 24 запитання із 40 можливих для категорії «В» і на 26 із 40 для категорії «Б». Тому претендентам потрібно приділити особливу увагу для підготовки до тестування. На сьогодні для підготовки до такого тестування доступні веб-ресурси, які прискорюють процес опанування необхідними знаннями і роблять його зручнішим та, що найголовніше, ефективнішим.

На сайті Національного агентства України з питань державної служби (НАДС) доступний актуальний на теперішній час перелік тестових завдань для комп'ютерного тестування, який затверджено наказом НАДС від 30 серпня 2017 р. № 178. Цей перелік включає 4 розділи:

- 193 запитання на перевірку знань Конституції України;
- 197 запитань стосовно законодавства про державну службу;
- 199 запитань щодо антикорупційного законодавства;
- 120 запитань, які стосуються спеціального законодавства.

На сайті НАДС за посиланням <https://nads.gov.ua/page/perelik-testovyh-pytan> доступне безкоштовне завантаження із питаннями 4 розділів, варіантами відповідей і правильними відповідями. До речі, за допомогою пошукової системи вашого браузера можна знайти близько 10 посилань на такі файли, які шляхом їх роздрукування на принтері можна перетворити на невеличкий паперовий підручник.

Для спрощення пошуку потрібного електронного інструментарію пропонуємо перелік найбільш використовуваних веб-ресурсів:

1. e-Репетитор державного службовця (<http://e-testds.in.ua>);
2. Електронне тестування державного службовця (<https://etest.com.ua>);
3. Тестування на державну службу (<https://test.gudsweb.org>);
4. Тести на державну службу (<https://testderz.com>).

Сподіваємось, що запропонований перелік веб-ресурсів, призначений для проходження тестування для зайняття посад держслужби, спростить потенційним кандидатам пошук необхідних електронних інструментів та збереже їхній час.

Бажаємо успіхів.

Проблеми примусового стягнення у процедурі банкрутства

Відповідно до статті Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» (далі - Закон про банкрутство) банкрутство - визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедур санації та мирової угоди і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Законом, грошові вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

Справа про банкрутство порушується господарським судом, якщо безспірні вимоги кредитора (кредиторів) до боржника сукупно становлять не менше трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом трьох місяців після встановленого для їх погашення строку, якщо інше не передбачено цим Законом.

Для порушення справи потрібно подати заяву про відкриття провадження у справі про банкрутство. До такої заяви додаються:

- 1) докази сплати судового збору, крім випадків, коли згідно із законом він не підлягає сплаті;
- 2) довіреність чи інший документ, що засвідчує повноваження представника, якщо заяву підписано представником;
- 3) докази того, що сума безспірних вимог кредитора (кредиторів) сукупно становить не менше трьохсот мінімальних розмірів заробітної плати, якщо інше не передбачено цим Законом;
- 4) рішення суду про задоволення вимог кредитора, що набрало законної сили;
- 5) відповідна постанова державного виконавця або приватного виконавця про відкриття виконавчого провадження з виконання вимог кредитора;
- 6) докази того, що сума вимог кредитора (кредиторів) не забезпечена повністю заставою майна боржника (за наявності застави).

Вищезазначена постанова державного виконавця або приватного виконавця про відкриття виконавчого провадження вже обумовлює той факт, що боржник добровільно не виконує відповідне судове рішення.

Згідно частини першої статті 5 Закону України «Про виконавче провадження» (далі - Закон) примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та у передбачених цим Законом випадках на приватних виконавців, правовий статус та організація діяльності яких встановлюються Законом України "Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів".

При цьому варто зазначити, що під час здійснення примусового стягнення у рамках процедури банкрутства можуть виникнути та на практиці мають місце певні неузгодженості в діях виконавця та арбітражного керуючого, можливо зумовлені їх відмінними завданнями.

Наприклад, при здійсненні своїх повноважень державний виконавець виносить постанову про накладення арешту на майно та/або на кошти на рахунках боржника, а

арбітражний керуючий, у свою чергу, має можливість скасування такої постанови, якщо це заважає здійсненню ним повноважень як арбітражним керуючим.

У деяких випадках послідовність дій чітко врегульовано на рівні законодавства. Зокрема, якщо підприємство визнано банкрутом та відкрито ліквідаційну процедуру, виконавчий документ направляється виконавцем до господарського суду, який веде провадження у справі про банкрутство підприємства боржника. Надалі арбітражний керуючий додає виконавчий документ до реєстру вимог кредиторів. Тобто, у такому випадку відсутні судові суперечки щодо того ким та у який спосіб буде стягнуто кошти для погашення заборгованості.

Натомість у випадку, коли введено процедуру розпорядження майном, арбітражний керуючий є розпорядником майна та згідно частини сьомої статті 22 Закону про банкрутство Господарський суд за заявою розпорядника майна скасовує арешти з майна боржника чи інші обмеження щодо розпорядження його майном у разі, якщо такі арешти чи обмеження перешкоджають господарській діяльності боржника та відновленню його платоспроможності. У цьому зв'язку варто зазначити про пункт 4 частини першої статті 34 Закону, відповідно до якого виконавець зупиняє вчинення виконавчих дій у разі порушення господарським судом провадження у справі про банкрутство боржника, якщо відповідно до закону на вимогу стягувача поширюється дія мораторію, запровадженого господарським судом. Натомість виконавець не зупиняє вчинення виконавчих дій за рішеннями про виплату заробітної плати, аліментів, відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю особи, авторської винагороди, повернення невикористаних та своєчасно неповернутих коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, рішеннями немайнового характеру, у разі перебування виконавчого провадження на стадії розподілу стягнутих з боржника грошових сум (у тому числі одержаних від реалізації майна боржника).

У свою чергу, згідно з частиною четвертою статті 35 Закону арешт, накладений виконавцем на майно боржника, у тому числі на кошти на рахунках боржника у банках та інших фінансових установах, протягом строку, на який виконавець зупиняє вчинення виконавчих дій, не знімається. Крім того, упродовж строку зупинення вчинення виконавчих дій виконавець має право звертатися до суду, а також вживати заходів до розшуку боржника (його майна) або проведення перевірки його майнового стану. Отже виконавець при здійсненні своїх повноважень щодо примусового стягнення накладає арешти, які не знімаються навіть у випадку зупинення судом виконавчих дій. Враховуючи, що такі арешти можуть перешкоджати виконанню своїх повноважень арбітражним керуючим він має право звернутись до суду із заявою про скасування таких арештів.

Практично така сама ситуація і під час процедури санації, коли виконавець накладає арешт, а арбітражний керуючий у свою чергу звертається до суду щодо скасування таких арештів.

У підсумку ми отримуємо кругообіг судової тяганини щодо накладення та скасування арештів.

Вбачається, що для уникнення подібних ситуацій потрібно на законодавчому рівні врегулювати відповідні питання, зокрема закріпити, що у разі порушення справи про банкрутство (незалежно від його процедури) виконавчі документи мають передаватися до Господарського суду, який веде провадження у справі про банкрутство, та включати таких стягувачів за цими документами до реєстру вимог кредиторів для подальшої виплати коштів у порядку черговості.

Як відомо, при процедурах розпорядження майном чи санації підприємство боржник не припиняє своєї господарської (підприємницької) діяльності, але неузгодженість дій виконавця та арбітражного керуючого на цих етапах призводить до затягування процедури банкрутства та, як наслідок, до ще більшого зростання поточних боргів підприємства, що є однією з причин подальшого застосування процедури ліквідації підприємства боржника.

Не може не привертати увагу і ситуація, коли підприємство-банкрут під час застосування до нього процедури розпорядження майном чи санації через арешт коштів на рахунках не має можливості сплатити за комунальні послуги чи сплатити податки, що зумовлює нарахування штрафів та пені та ще більше ускладнює ситуацію.

В якості прикладу можна навести провадження у справі № 910/10562/14 про банкрутство ТОВ «Мостобудівельна компанія МСУ», в якому тривалі судові суперечки між виконавцем та арбітражним керуючим і керуючим санацією тільки сприяли збільшенню поточної заборгованості підприємства-банкрута та у подальшому практично унеможливили погашення заборгованості із заробітної плати.

Все це, на нашу думку, зумовлює необхідність вдосконалення нормативно-правового регулювання відповідних процедур з метою створення пріоритетних умов для відновлення платоспроможності підприємства-боржника.

Так, для сприяння відновленню платоспроможності підприємства-боржника вбачається за доцільне внести зміни до пункту 8 частини першої статті 39 Закону, зокрема положення «Виконавче провадження підлягає закінченню у разі визнання боржника банкрутом» замінити на положення «Виконавче провадження підлягає закінченню у разі порушення господарським судом провадження у справі про банкрутство боржника», а пункт чотири у частині першій статті 34 Закону - виключити.

Статтю підготував:

Головний спеціаліст відділу з питань банкрутства Головного територіального управління юстиції у місті Києві

Чернецький С.С.

Довіреності, питання складання та посвідчення.

Визначення поняття «довіреності» наведене у частині третій статті 244 Цивільного кодексу України. Зокрема, довіреністю є письмовий документ, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами.

Одним з найважливіших питань при вчиненні даного виду правочинів є чітке визначення юридичних дій, які належить учинити представникові.

Хибною постає практика, коли фізична особа – підприємець надає повіреній особі наступні повноваження: «на ведення їх підприємницької діяльності», «з питань підприємницької діяльності», «з усіх без винятку питань, пов'язаних зі здійсненням та припиненням підприємницької діяльності». Статтями 42, 43 Господарського кодексу України встановлено, що підприємницька діяльність здійснюється самостійно та особисто фізичною особою – підприємцем. Разом з тим, це не позбавляє довірителя можливості надати представнику право на здійснення окремих, чітко визначених юридичних дій: на представництво в банківській установі щодо розпорядження рахунками; на представництво перед податковими та іншими органами щодо здачі звітів, одержання ліцензій, патентів, дозволів та таке інше.

Цікавим постає питання щодо посвідчення довіреностей в порядку передоручення на підставі довіреностей, в яких не встановлено строк дії (безстрокових довіреностей). Думка фахівців з цього приводу полягає в наступному.

Згідно з частиною другою статті 247 Цивільного кодексу України, строк довіреності, виданої в порядку передоручення, не може перевищувати строку основної довіреності, а відповідно до частини першої статті 252 цього Кодексу, строк визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами. Для виконання даних норм закону необхідно, щоб у основній довіреності, в якій передбачене право передоручення, зокрема, був чітко визначений роками, місяцями, тижнями, або годинами строк її дії. Якщо строк дії основної довіреності не вказаний, неможливо видати довіреність в порядку передоручення в межах строку дії основної довіреності, а отже виконати вимоги частини другої статті 247 Цивільного кодексу України.

З огляду на викладене з метою запобігання випадків порушення зазначеної норми та унеможливлення видачі довіреності у порядку передоручення у зв'язку з відсутністю строку дії в основній довіреності, нотаріуси мають роз'яснювати особам, що звернулися за посвідченням безстрокових довіреностей, зміст частини другої статті 247 та частини першої статті 252 Цивільного кодексу України, про що зазначати в тексті такої довіреності.

Ведучи розмову про цивільно-правовий інститут довіреності, не можна не зупинити увагу на безвідкличних довіреностях. Зустрічаються випадки, коли до нотаріуса звертаються громадяни з проханням посвідчити безвідкличну довіреність на розпорядження транспортними засобами, або нерухомим майном. Слід нагадати, що видача безвідкличної довіреності – це виключення, а не загальне правило. У частині четвертій статті 249 Цивільного кодексу України чітко визначено, що таку довіреність може бути видано лише у випадках, передбачених законом.

Тепер розглянемо питання щодо порядку скасування довіреності. Як вже було зазначено вище, особа, яка видала довіреність (за винятком безвідкличної довіреності), має право у будь-який час її скасувати, а особа, якій довіреність видана, може від неї відмовитись. Єдиної форми заяви щодо скасування довіреності немає, тому при вирішенні даного питання слід виходити з того, що довіреність є одностороннім правочином, а у відповідності до статті 214 Цивільного кодексу України відмова від правочину вчиняється у тій самій формі, що й сам правочин.

Статтею 249 Цивільного кодексу України встановлено, що особа, яка видала довіреність і згодом її скасувала, повинна негайно повідомити про це представника, а також відомих їй третіх осіб, для представництва перед якими була видана довіреність. Після припинення довіреності представник зобов'язаний повернути довіреність особі, яку він представляє. На прохання особи, яка скасувала довіреність, дане повідомлення може бути відповідно оформлене нотаріусом шляхом передачі заяви про скасування довіреності у порядку статті 84 Закону України «Про нотаріат».

Згідно підпунктам 6.2, 6.3 пункту 6 глави 6 розділу II Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 12.02.2012 № 296/5, нотаріус, завідувач державним нотаріальним архівом при одержанні заяви про скасування довіреності або передоручення робить про це відмітку на примірнику довіреності, що зберігається у справах нотаріуса (у державному нотаріальному архіві), і відмітку в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій.

Якщо особа, яка видала довіреність, надасть свій примірник довіреності, то напис про скасування довіреності робиться і на цьому примірнику, після чого він разом із заявою додається до примірника, що зберігається у справах нотаріуса (в державному нотаріальному архіві).

Довіритель має право звернутися до будь-якого нотаріуса з проханням про скасування раніше виданої довіреності. Така заява адресується нотаріусу, що посвідчив довіреність, і надсилається на його (нотаріуса) адресу довірителем. З метою забезпечення якомога швидкого надходження відповідної інформації до нотаріуса, що посвідчив довіреність, можливо, щоб сам нотаріус, який засвідчив підпис довірителя на повідомленні про скасування довіреності, відправив її адресату. Оригінал заяви про скасування довіреності надсилається нотаріусу, який посвідчив довіреність. Відомості про скасування довіреності підлягають обов'язковій реєстрації у Єдиному реєстрі довіреностей. При внесенні відповідних записів до електронних реєстрів Міністерства юстиції України нотаріус виконує функції реєстратора.

Практика чи стажування?

Що таке успішна кар'єра? На чому вона будується? Це, передусім, наполеглива праця, гострий розум, настирність та везіння, куди ж без нього. Саме ці складники допомогли колишньому студенту, а зараз успішному спеціалісту Головного територіального управління юстиції у місті Києві (далі – ГТУЮ) Артуру Кулику побудувати успішну кар'єру. Ще будучи студентом одного з вузів столиці Артур, узяв участь у Правому турнірі на Кубок ГТУЮ, за результатами якого став переможцем. Згодом, пройшовши конкурс на заміщення вакантних посад державних службовців – став успішним спеціалістом Управління судової роботи та міжнародного співробітництва ГТУЮ.

Бути державним службовцем – неабияка відповідальність. Державна служба точно підійде людям, небайдужим до проблем сучасного суспільства, тим, хто прагне змінити світ на краще, ініціативним, творчим. Багатьох вабить престиж цієї роботи та шляхетність обраної справи. Найпершим кроком для зайняття посади на державній службі може стати успішне проходження практики чи стажування.

Практика студентів вищих начальних закладів проводиться відповідно до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 № 93.

Насамперед, що потрібно зробити для документального оформлення практики – це укласти договір. Договори про проходження практики укладаються між ГТУЮ і навчальним закладом заздалегідь. Тривалість дії договору погоджується сторонами та може встановлюватися на період конкретного виду практики або на строк до п'яти років. Потім необхідно отримати направлення на практику. Навчальний заклад оформляє направлення на практику, яке видається студентам для пред'явлення за місцем проходження практики. Направлення є підставою для зарахування студентів на практику і зберігається в ГТУЮ. Управління, в свою чергу, видає внутрішній наказ про направлення студентів для проходження практики, яким визначається керівник практики та строки її проходження.

Для організації стажування в ГТУЮ було розроблено Порядок стажування громадян з числа молоді у структурних підрозділах Головного територіального управління юстиції у місті Києві та підпорядкованих органах, затверджений наказом ГТУЮ від 23.05.2017 № 346/6, яким визначено принцип проходження стажування, осіб, відповідальних за його проведення, обов'язки керівника стажування і самого стажиста та інші важливі моменти.

Молодь у даному контексті – це громадяни України віком до 25 років, які є студентами третього і вище курсів вищих навчальних закладів за спеціальностями галузі знань «Право» або отримали вищу освіту у галузі знань «Право» та не перебувають на посадах державної служби.

Стажування громадян з числа молоді здійснюється з метою ознайомлення з функціонуванням державної служби строком до 6 місяців (стаття 48 Закону України «Про державну службу»). Бажаючі пройти стажування мають

можливість скористатися електронним сервісом «Он-лайн будинок юстиції». Для цього потрібно зайти на сайт ГТУЮ (<http://www.justicekyiv.gov.ua>), обрати банер «Он-лайн будинок юстиції», далі вибрати рубрику «Соціальний ліфт» та вкладку «Стажування». Після заповнення анкети автоматично потрапляє до ГТУЮ і Вас запросять на особисту консультацію, де можна буде обрати бажаний структурний підрозділ для стажування, визначити його термін тощо.

Практика і стажування проводяться на безоплатній основі.

Головна відмінність стажування від практики полягає в тому, що практика студентів навчальних закладів – це складова частина навчального процесу, який організовується і проводиться під керівництвом навчального закладу. Стажування ж не є частиною навчального процесу студента, і відбувається у вільний від навчання час. Навчальні заклади до організації стажування не долучаються.

ГТУЮ радо зустріне усіх бажаючих пройти практику або стажування. Скористайтеся своїм правом для отримання нових знань та умінь для подальшої реалізації своєї професії – юрист.

Наша адреса: провулок Музейний, 2-Д, м. Київ, 01001, контактні телефони: 279-80-40, 279-82-55, 279-83-65.

Управління персоналу
Головного територіального
управління юстиції у місті Києві

Тимчасовий захід як «засіб забезпечення» прав заявників до Європейського суду з прав людини

Відповідно до Правила 39 Регламенту Європейського суду з прав людини, коли Суд отримує заяву, він може вирішити, що Держава повинна вжити певних заходів тимчасового характеру, поки Суд розглядатиме справу. Зазвичай такі заходи являють собою вимогу до Держави утриматись від певних дій, наприклад, не повертати осіб до країн, де їм може загрозувати значна непоправна шкода.

Суд вживає тимчасових заходів тільки за чітко встановлених умов, а саме якщо є ризик серйозних порушень Конвенції. Заявники чи їхні представники, які подають клопотання про застосування тимчасових заходів відповідно до Правила 39 Регламенту Суду, повинні дотримуватись певних вимог:

- клопотання необхідно надсилати **факсом +33 (0)3 88 41 39 00 або поштою**. Суд не розглядатиме клопотання, надіслані електронною поштою. Якщо це можливо, клопотання повинно подаватись на одній з офіційних мов Договірної Держави;
- клопотання мають бути викладені ґрунтовно та стисло, наскільки це можливо. Утім, якщо факс перебільшує 10 сторінок, рекомендуємо надіслати його в декілька етапів, щоб він був отриманий та розглянутий за найкращих умов;
- клопотання повинні бути надіслані до Суду за згодою заявника. Бажано надсилати їх разом з належним чином заповненим формуляром заяви. Якщо запит надсилає представник, він повинен надати водночас чи найближчими днями заповнену довіреність.

Клопотання, що подаються до Суду, повинні містити **обґрунтування**, зокрема, заявник повинен детально вказати:

- підстави, на яких ґрунтуються його конкретні побоювання;
- характер стверджуваних ризиків;
- положення Конвенції, які, на думку заявника, було порушено.

Клопотання обов'язково мають супроводжуватись усіма необхідними підтверджуючими документами, **зокрема відповідними рішеннями національних судів чи інших органів**, а також іншими матеріалами, які можуть вважатись такими, що підтримують твердження заявника.

Зверніть увагу! Якщо справа вже знаходиться на розгляді Суду, клопотання повинно містити посилання на номер, наданий цій справі.

Як правило, клопотання про застосування тимчасових заходів повинно надсилатись якомога швидше після ухвалення остаточного рішення, прийнятого на національному рівні, для того, щоб надати Суду та його Секретаріату достатньо часу для його розгляду.

Варто зазначити, що Суд може вирішити питання про прийнятність справи одночасно з розглядом клопотання про застосування тимчасових заходів.

Якщо остаточне рішення буде прийнято неминуче і наявний ризик його негайного виконання, особливо у справах, що стосуються екстрадиції та видворення, заявники та їхні представники повинні подати клопотання про застосування тимчасових заходів не очікуючи винесення цього рішення. Вони повинні чітко вказати дату очікуваного рішення та зазначити, що клопотання подається у разі ухвалення рішення не на користь заявника.

Зверніть увагу! Суд може не встигнути розглянути клопотання у справах про видворення, які надіслані у строк менший, ніж один робочий день до часу запланованого видворення.

Після подання клопотання на вжиття тимчасових заходів заявник чи його представник мають слідкувати за розвитком подій. Зокрема, надзвичайно важливо негайно інформувати Суд про будь-які зміни адміністративного чи іншого становища заявника (наприклад, отримання дозволу на проживання чи повернення до країни походження).

Представник заявника також повинен за власної ініціативи невідкладно повідомляти Суд, якщо він втратив зв'язок зі своїм клієнтом.

Заявники, що надають клопотання про застосування тимчасових заходів згідно Правил 39 Регламенту Суду, повинні обов'язково відповідати на листи отримані від Секретаріату Суду. Зокрема, у випадку відмови у застосуванні тимчасових заходів, вони повинні повідомити Суд, чи вони бажають підтримувати свою заяву. У випадках, коли тимчасові заходи були застосовані, вони повинні регулярно і невідкладно повідомляти Суд про стан будь-якого внутрішнього провадження, що триває.

Невиконання цих вимог може призвести до виключення справи зі списку справ Суду.

Сектор з питань забезпечення діяльності
Уповноваженого у справах Європейського
суду з прав людини Головного
територіального управління юстиції
у місті Києві

Трудові права неповнолітніх

Згідно з українським законодавством, особа набуває повної дієздатності тільки після вісімнадцяти років. Та юнацький максималізм завжди підганяє вперед. Тому неповнолітні бажають стати дорослими раніше та мати власноруч зароблені кошти чи накопичувати їх на реалізацію мрії... І це бажання не може не тішити батьків, які вкладають усю душу та сили у виховання дітей.

Тож давайте з'ясуємо, чи мають право неповнолітні працювати?

За загальним правилом на роботу приймаються особи, яким виповнилося шістнадцять років. Проте за згодою одного з батьків або особи, яка його замінює, можуть, як виняток, прийматись на роботу особи, які досягли п'ятнадцяти років. Для підготовки молоді до продуктивної праці допускається прийняття на роботу учнів загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних і середніх спеціальних навчальних закладів для виконання легкої роботи, що не завдає шкоди здоров'ю і не порушує процес навчання, у вільний від навчання час після досягнення ними чотирнадцятирічного віку за згодою одного з батьків або особи, яка його замінює.

Статтею 187 Кодексу передбачено, що неповнолітні, тобто особи, які не досягли вісімнадцяти років, у трудових правовідносинах прирівнюються у правах до повнолітніх, а в галузі охорони праці, робочого часу, відпусток та деяких інших умов праці користуються пільгами, встановленими законодавством України.

Слід зазначити, що на кожному підприємстві, в установі, організації має вестися спеціальний облік працівників, які не досягли вісімнадцяти років, із зазначенням дати їх народження.

Трудовий договір. Як укласти?

При укладенні трудового договору з неповнолітнім обов'язковим є дотримання письмової форми. Крім того, при прийнятті на роботу неповнолітніх випробування не встановлюється.

Зміст особливої охорони праці неповнолітніх включає такі спеціальні правові заходи.

Так, забороняється застосування праці осіб молодше вісімнадцяти років на важких роботах і на роботах із шкідливими або небезпечними умовами праці, а також на підземних роботах. Забороняється також залучати осіб молодше вісімнадцяти років до підймання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені для них граничні норми.

Забороняється залучати працівників молодше вісімнадцяти років до нічних, надурочних робіт і робіт у вихідні дні.

Законодавством також передбачено, що усі особи молодше вісімнадцяти років приймаються на роботу лише після попереднього медичного огляду і в подальшому, до досягнення двадцяти одного року, щороку підлягають обов'язковому медичному оглядові.

Молодь також має спеціальні гарантії у питаннях відпочинку. Так, щорічні відпустки працівникам віком до вісімнадцяти років надаються у зручний для них час. Щорічні відпустки працівникам віком до вісімнадцяти років повної тривалості у перший рік роботи надаються за їхньою заявою до настання шестимісячного терміну безперервної роботи на даному підприємстві, в установі, організації.

Звільнення працівників молодше вісімнадцяти років із ініціативи власника або уповноваженого ним органу допускається тільки за згодою районної (міської) служби у справах дітей. Звертаємо Вашу увагу, що батьки, усиновителі і піклувальники неповнолітнього, а також державні органи та службові особи, на яких покладено нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю, мають право вимагати розірвання трудового договору з неповнолітнім, у тому числі й строкового, коли

продовження його чинності загрожує здоров'ю неповнолітнього або порушує його законні інтереси.

Якщо Ваші права порушуються, звертайтеся до загальнонаціонального правопросвітницького проекту Міністерства юстиції України "Я МАЮ ПРАВО!" за телефоном [0800 213 103](tel:0800213103). Тут Ви зможете отримати не тільки правову консультацію, але й послуги безкоштовного адвоката від держави.

Захищайте свої права з Мін'юстом!

Станіслав Куценко - начальник Головного територіального управління юстиції у місті Києві